

Sygn. akt V Ca 196/14

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie V Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Adam Simoni
Sędziowie:	SSO Małgorzata Mazur (spr.) SSR del. do SO Jolanta Modrakowska
Protokolant:	st. sekr. sąd. Edyta Rak

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2014 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy nieletniego P. G. (1)

przy udziale Prokuratora Rejonowego w D.

o czyny karalne

na skutek apelacji nieletniego P. G. (1)

od postanowienia Sądu Rejonowego w Dębicy

z dnia 21 maja 2013 r. sygn. akt III RNow 6/13

1. zmienia pkt II zaskarżonego postanowienia w ten sposób, że na podstawie art. 6 ustęp 5 u.p.n. stosuje wobec nieletniego P. G. (1) środek wychowawczy w postaci nadzoru kuratora sądowego zobowiązując kuratora do składania sprawozdań z nadzoru raz na kwartał, przy czym termin pierwszego sprawozdania ustala na dzień 15 marca 2014 r.,

2. w pozostałej części apelację oddala.

Sygn. akt V Ca 196/14

UZASADNIENIE

postanowienia z dnia 7 lutego 2014r.

Postanowieniem z dnia 21 maja 2013r., sygn. akt (...), Sąd Rejonowy w Dębicy uznał, iż nieletni P. G. (1) dopuścił się czynu karalnego z art. 157 § 2 k.k. tj. w dniu 15 listopada 2012r. w P., woj. (...), ugodził nożem w rękę M. F. przez co dokonał on rany ciętej przedramienia prawego, które to obrażenie spowodowało u niego naruszenie czynności narządu ciała na okres poniżej 7 dni (pkt I), na podstawie art. 6 pkt 2 u.p.n. zobowiązał nieletniego do uiszczenia na

rzecz pokrzywdzonego kwoty 2.000 zł tytułem zadośćuczynienia w terminie 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się postanowienia (pkt II), na podstawie art. 32 § 1 u.p.n. kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa (pkt III).

Sąd Rejonowy, w wyniku przeprowadzonego postępowania dowodowego ustalił, że nieletni P. G. (1) urodził się (...) w D., uczęszcza do I klasy Liceum Ogólnokształcącego w P.. Matka nieletniego D. G. ma 53 lata, posiada wykształcenie podstawowe, jest osobą bezrobotną z prawem do zasiłku, zajmuje się prowadzeniem domu. Ojciec nieletniego M. G. (1) ma także 53 lata, posiada wykształcenie zawodowe, przebywa za granicą, nie mieszka wspólnie z rodziną od ok. 3 lat, raz w roku przyjeżdża do rodziny na dwutygodniowy urlop, utrzymuje stały kontakt telefoniczny z rodziną. W przeszłości ojciec nieletniego nadużywał alkoholu, co skutkowało zatrzymaniem prawa jazdy za jazdę po spożyciu alkoholu. Matka nieletniego wcześniej również często sięgała po alkohol. Nieletni posiada troje rodzeństwa, siostra M. G. (2) jest nauczycielką, mieszka wspólnie z rodziną, M. G. (3) mieszka i pracuje za granicą, P. G. (2) mieszka wspólnie z rodziną i pracuje. Nieletni mieszka wspólnie z matką oraz rodzeństwem. Matka nieletniego przez okres 10 lat pracowała za granicą, a nieletni wzrastał pod opieką ojca. Nieletni planowo realizuje obowiązek szkolny. Raczej chętnie uczęszcza do szkoły, w klasie posiada grono koleżanek i kolegów, z którymi utrzymuje prawidłowe relacje. W wolnym czasie gra na komputerze, czyta książki, spotyka się ze znajomymi. W okresie szkolnym nie przebywa poza domem w porze nocnej, w porze wakacji zdarza się, iż wraca do domu po godz. 22.00, jednak informuje w domu dokąd się udaje. Nieletni nie posiada wyznaczonych obowiązków domowych, w razie potrzeby wykonuje polecenia, jednak niezbyt chętnie. Nieletniemu zdarzyło się spożywać alkohol, jednakże były to zdarzenia incydentalne, papierosów nieletni nie pali, nie stosuje środków odurzających. Nieletni posiada dobry kontakt z matką. Z trójką starszego rodzeństwa nieletni ma przeciętny kontakt. Relacje nieletniego z ojcem są chłodne. Zarówno matka, jak i babcia macierzysta nieletniego nie mają zastrzeżeń do jego zachowania. Dotychczas nie podejmowano wobec nieletniego interwencji Policji. Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 15 listopada 2012r. w P. ok. godz. 18.00 nieletni P. G. (1) umówił się telefonicznie ze znajomymi D. S. (1) oraz M. R.. W tym dniu nieletni kończył 16 lat, w związku z czym chciał uczcić tą okoliczność. Ok. godz. 18.30 spotkał się pod sklepem (...) z D. S. (1), a przy Gminnym Ośrodku (...) przy ul. (...) dołączył do nich M. R.. Przez jakiś czas spacerowali po rynku. Ok. godz. 20.00 w rejonie (...) D. S. (1) poczęstował kolegów dopalaczem, po czym wspólnie udali się do Restauracji (...) w P., gdzie przebywali ok. 20 minut. Nie zamawiali żadnych napojów ani posiłków. W tym samym czasie pokrzywdzony M. F. wraz z S. N. pomagali koledze M. K. (1) w przeprowadzce. Nie spożywali alkoholu, ani żadnych środków odurzających. Ok. godz. 20.00 M. K. (2) podjechał wraz z kolegami pod pizzerię (...). S. N. miał odebrać od siostry pracującej w w/w pizzerii miernik do prądu. M. F. i S. N. weszli do restauracji (...), a ich kolega M. K. (2) pozostał w samochodzie. Po paru minutach od wejścia pokrzywdzonego i jego kolegi do pizzerii, kolega M. F. zwrócił uwagę na trzech mężczyzn siedzących przy stoliku, którzy się na nich patrzyli i „podśmiewali”, co zauważył S. N.. Nie zwracali na to uwagi i po zabranii miernika do prądu wyszli z lokalu. Po kilku minutach z pizzerii wyszli także nieletni ze znajomymi i zobaczyli stojących niedaleko pizzerii chłopaków. M. F. patrzył na nieletniego w jego mniemaniu „prowokacyjnie”. Wtedy P. G. (1) podszedł do pokrzywdzonego i wyciągnął scyzoryk, po czym powiedział do nieznanego mu chłopaków, aby ich nie prowokowali i „zeszli im z drogi”. M. F. kazał nieletniemu schować nóż. Nieletni uznał, iż pokrzywdzony czeka, aż ten go zaatakuje. Kolega nieletniego, M. R. przestraszył się wówczas i odszedł z miejsca zdarzenia. Z nieletnim pozostał D. S. (1), który usiłował odsunąć pokrzywdzonego od nieletniego. Pomiędzy pokrzywdzonym i jego kolegą a nieletnim i jego znajomym wywiązała się przepychanka, w czasie której wykazywali oni agresję słowną. Nieletni wyciągnął nóż, który pokrzywdzony kazał mu schować, usiłował zresztą wytrącić mu go z ręki, jednak się nie udało. W pewnym momencie D. S. (1), znajdujący się od pokrzywdzonego w odległości ok. 3 metrów, wyciągnął ze swojego plecaka broń. Był to pistolet pneumatyczny, który wyciągnął wprost przed siebie i wycelował w pokrzywdzonego, po czym natychmiast padł strzał. Jeden strzał okazał się niecelny, więc oddał następny, który trafił w głowę pokrzywdzonego w okolicę oka. Bezpośrednio po oddaniu strzału D. S. (1) zaczął uciekać w kierunku (...). Po postrzeleniu w głowę pokrzywdzonego nieletni również zaczął uciekać przed pokrzywdzonym, trzymając w wyprostowanej ręce nóż, w pewnym momencie odwrócił się w kierunku goniącego go M. F. i ugodził go nożem w prawe przedramię, po czym również zaczął uciekać w kierunku przystanków autobusowych. Pokrzywdzony wraz z kolegą zaczęli biec za P. G. (1), w końcu go dogonili i usiłowali powalić na ziemię i odebrać nóż. Nie udało im się tego dokonać, bowiem nieletni wyrzucił nóż na pobliską posesję. Pełniący w tym czasie służbę patrol Policji zauważył na chodniku dwóch młodych mężczyzn, przytrzymujących trzeciego mężczyznę. M. F. oraz S. N., oświadczyli funkcjonariuszom Policji, iż zatrzymali nieznanego im mężczyznę, którym okazał się P. G. (1),

który przed chwilą ugodził nożem w prawą rękę M. F., natomiast zbiegły z miejsca zdarzenia D. S. (1) postrzelił go wcześniej z broni pneumatycznej (typu pistolet) w twarz w okolicy prawego oka. P. G. (1) oświadczył wówczas, iż zrobił to wspólnie z kolegą, broniąc się przed obraźliwymi słowami pokrzywdzonego i podał, iż nóż wyrzucił w pobliskie zarośla. Pokrzywdzony został następnie przewieziony przez Pogotowie Ratunkowe do Szpitala (...) w D., gdzie został przyjęty w stan chorych na Oddział Ortopedii. Jednocześnie poinformowano matkę nieletniego, D. G. o zaistniałym wydarzeniu i z jej udziałem przeprowadzono niezbędne czynności. Udano się także do miejsca zamieszkania D. S. (1), gdzie zastano jego matkę, która oświadczyła, iż jej syn wyszedł do kolegi i do tej pory nie wrócił. Przeprowadzone przez Funkcjonariuszy Policji w D. czynności z udziałem pokrzywdzonego wykazały, iż był on trzeźwy. Jak wykazało także badanie alkomatem nieletniego, on również był trzeźwy. Przeprowadzone za pomocą testera narkotykowego badania również dały negatywny wynik co do użycia przez nieletniego środków odurzających. Pokrzywdzony M. F. w wyniku ugodzenia nożem przez P. G. (1) oraz postrzelenia przez D. S. (2) doznał obrażeń ciała w postaci rany ciętej przedramienia prawego oraz rany postrzałowej twarzy w okolicy prawego policzka, które to obrażenia spowodowały naruszenie czynności narządów ciała na okres poniżej dni 7-miu.

Czyniąc powyższe ustalenia Sąd Rejonowy oparł się na dowodach z dokumentów, sprawozdaniu z wywiadu środowiskowego, aktach KPP w D. Komisariat Policji w P., w tym na zawartych tam protokołach przesłuchania świadków i wysłuchania nieletniego.

Sąd Rejonowy uznał, że zebrany w sprawie materiał dowodowy dał podstawy do przypisania nieletniemu P. G. (1) popełnienie czynu zabronionego polegającego na ugodzeniu nożem w rękę M. F., przez co dokonał on rany ciętej przedramienia prawego, które to obrażenie spowodowało u niego naruszenie czynności narządów ciała na okres poniżej dni 7-dmii, tj. czynu z art. 157 § 2 k.k. Sąd Rejonowy uznał, że użycie przez nieletniego noża nie miało miejsca w akcie obrony koniecznej. Nieletni tłumacząc się prowokacyjnym zachowaniem pokrzywdzonego wskazał na to, iż aby wzbudzić w nim bardzo negatywne emocje wystarczy na niego patrzeć „nie takim spojrzeniem, jakiego by oczekiwał”. Użycie więc noża, który zgodnie ze swoim podstawowym przeznaczeniem jest narzędziem ostrym, ale przede wszystkim niebezpiecznym, jako odpowiedź na rzekome podśmiewanie się z niego przez pokrzywdzonego jest jedynie wymówką usprawiedliwiającą jego brutalne zachowanie, zwłaszcza, że pokrzywdzony nie dysponował podobnym narzędziem i nieletni posiadał pozycję dominującą. Ze względu jednak na stosunkowo niewysoki stopień społecznej szkodliwości czynu (niewielki zakres obrażeń ciała pokrzywdzonego i krótki okres ich trwania), a jednocześnie niemożność przypisania nieletniemu wysokiego stopnia demoralizacji, Sąd Rejonowy zastosował wobec nieletniego jedynie środek wychowawczy w postaci obowiązku zapłaty zadośćuczynienia w wysokości 2.000 zł w terminie 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się postanowienia. Sąd nie zastosował środka mającego na celu resocjalizację nieletniego, np. nadzoru kuratora, bowiem przeprowadzony przez kuratora zawodowego wywiad środowiskowy u nieletniego nie wykazał, aby nieletni przejawiał objawy demoralizacji, stanowiące przyczynę popełniania przez niego czynów karalnych.

Apelację od powyższego postanowienia wniósł nieletni P. G. (1), zarzucając, iż Sąd I instancji błędnie ustalił, że dopuścił się on zarzucanego mu czynu. W obszernym uzasadnieniu wniesionego środka odwoławczego nieletni przedstawił swoją wersję wydarzeń z dnia 15 listopada 2012r. tj. podtrzymywał, że użył scyzoryka w obronie koniecznej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie jedynie w zakresie środka zastosowanego przez Sąd I instancji wobec nieletniego P. G. (1).

Wbrew zarzutowi apelacji Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, że nieletni dopuścił się zarzucanego mu czynu karalnego i nie można przyjąć, iż działanie nieletniego miało charakter obronny wobec agresji ze strony pokrzywdzonego.

Analiza materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie pozwala na stwierdzenie, iż przy wydawaniu zaskarżonego orzeczenia Sąd I instancji nie dopuścił się uchybień. Sąd Rejonowy należycie zebrał materiał dowodowy i dokonał prawidłowej jego oceny, jak również poczynił zgodne z jego treścią ustalenia.

Ocenie dowodów dokonanej przez Sąd Rejonowy nie można zarzucić przekroczenia granic swobody wyznaczonej ramami proceduralnymi, regułami logicznego rozumowania i zasadami doświadczenia życiowego. Nieletni w apelacji przeciwstawia ustaleniom poczynionym przez Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy, z uwzględnieniem zasad orzekania, własne twierdzenia, które stanowią jedynie polemikę ze słusznie i właściwie przeprowadzoną oceną dowodów w sprawie i dokonanych w oparciu o nie ustaleń. Ustalając, iż nieletni dopuścił się zarzucanego mu czynu karalnego z art. 157 § 2 k.k. Sąd I instancji oparł się na dowodach z przesłuchania świadków zawartych w aktach KPP w D. Komisariat Policji w P. o nr (...), a także na wyjaśnieniach nieletniego. Prawidłowo Sąd Rejonowy odmówił wiary wyjaśnieniom nieletniego, iż do użycia przez niego noża wobec pokrzywdzonego doszło w obronie koniecznej. Aby przyjąć, iż działanie miało charakter obrony koniecznej musiałoby dojść do ataku ze strony pokrzywdzonego, a taka sytuacja nie miała miejsca. Nawet jeśli pomiędzy nieletnim i jego towarzyszami a pokrzywdzonym i jego kolegą doszło do zaczepek słownych, czy podśmiewania, to wyciągnięcie noża przez nieletniego w celu wzbudzenia strachu u pokrzywdzonego nie było uzasadnione w sytuacji, gdy pokrzywdzony podobnym narzędziem nie dysponował.

W ocenie Sądu Okręgowego zastosowany przez Sąd I instancji środek wychowawczy w postaci zobowiązania nieletniego do uiszczenia na rzecz pokrzywdzonego kwoty 2.000 zł tytułem zadośćuczynienia nie spełni swojej roli, a bardziej odpowiednie będzie zastosowanie wobec nieletniego środka w postaci nadzoru kuratora sądowego.

Przepis art. 6 ustawy z dnia 26 października 1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t.j. Dz.U. z 2010r. Nr 33, poz. 178 ze zm.) zawiera katalog środków, jakie sąd rodzinny może stosować wobec nieletniego. Środki wychowawcze wymienione w tym przepisie mogą być stosowane wobec nieletnich, którzy przejawiają cechy demoralizacji, jak i tych nieletnich, którzy dopuścili się czynu karalnego. Środki te mogą być zmieniane lub uchylane w wyniku postępowania odwoławczego lub w trakcie postępowania wykonawczego, co oznacza, że nie ma w tym przypadku zastosowania zasada zakazu reformationis in peius. Zastosowanie nadzoru kuratora odgrywa w praktyce orzeczniczej sądów rodzinnych największą rolę. Zdaniem Sądu Okręgowego zastosowanie wobec nieletniego środka wychowawczego w postaci nadzoru kuratora będzie w okolicznościach niniejszej sprawy bardziej właściwe niż zobowiązanie nieletniego do zapłaty na rzecz pokrzywdzonego zadośćuczynienia. Argumentem przemawiającym za tym, by nie nakładać na nieletniego obowiązku zapłaty zadośćuczynienia jest sytuacja materialna nieletniego, który nie osiąga dochodów, jest uczniem szkoły średniej, a jego matka jest osobą bezrobotną utrzymującą się z zasiłku. Z drugiej strony środek w postaci nadzoru kuratora pozwoli na bezpośrednie oddziaływanie na nieletniego w jego dotychczasowym środowisku. Zaznaczyć należy, że w trakcie prowadzenia nadzoru kuratorzy rodzinni wykonują czynności nie tylko o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, czy resocjalizacyjnym, ale i profilaktycznym.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. zmienił pkt II postanowienia Sądu Rejonowego w Dębicy w ten sposób, że zastosował wobec nieletniego środek wychowawczy w postaci nadzoru kuratora sądowego zobowiązując kuratora do składania sprawozdań z nadzoru raz na kwartał – pkt 1 postanowienia. W pozostałej części apelacja nieletniego została oddalona jako bezzasadna na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., o czym orzeczono w pkt 2 postanowienia.